THE
WILLIAM R. PERKINS
LIBRARY

OF

DUKE UNIVERSITY

Rare Books

I. N. I. C.

DISSERTATIO THEOLOGICA

DE

BIS-MORTUIS,

Schm. Epp. 282.

QUAM,

DIVINA ADSPIRANTE GRATIA,

PRÆSIDE

SPECTABILI FACULT. THEOL. h. t. DECANO,

VIRO MAXIME REVERENDO

AMPLISSIMO ET EXCELLENTISSIMO,

DN. BALTHASARE

BEBELIO,

SS. Theol. D. & P. P. famigeratiſſimo, Summi Templi Eccleſiaſte, & Collegii Wilhelmitani Ephoro graviſſimo &c.

Domino Fautore, Præceptore & Promotore ſuo omni obſervantiæ & honoris cultu ſuſpiciendo devenerando &c.

PUBLICO ET SOLENNI ERUDITORUM EXAMINI ſubjicit

Ad d. Anno 1672.

M. TOBIAS Winckler/ Noribergenſis,

A. & R.

H. L. Q. C.

ARGENTORATI,

TYPIS JOHANNIS WELPERI.

10.

QUam animo ſemper volvi, & retinui beneficiorum Veſtrorum memoriam, eam teſtatam VOBIS ut facere poſſem dudum in Votis fuit. Cum enim intelligerem, grates me debitas fruſtra meditari, nec fieri poſſe, ut tanto me ære exſolvam, quin plus ſemper VOBIS debeam; anhelabat utique animus, ut aliquâ ſaltim ratione palam facerem grati erga VOS adfectus conatum. Nata eſt ex re occaſio, cum hoc qualecunque ſpecimen Theologicum publicæ Eruditorum συζητήσει expoſui, eique, ut ſplendorem, quem ex ſe nullum habet, mutuarer, VESTRA præſcripſi NOMINA. Creſcit ſanè hoc ipſo apud VOS nomen meum, haud expungitur; malui tamen novum contrahendo, profiteri vetus, quàm nullum omninò grati animi edere indicium. Fruſtra ſim, ſi hîc memorare velim quot quantiſque nominibus VOBIS ſim devinctus, neq; enim iis enumerandis vel pagellarum anguſtia vel ingenii ſterilis tenuitas par erit; accedit quod benefici eſſe Ipſi, quàm dici mavultis: paucis tamen multa complecti potero ſi PRÆCEPTORIS al-

terum, alterum PARENTIS in me animum geſſiſſe ex re & vero dixero. Enimverò ſi ortus cuncta ſuos repetunt, cui potius hic debeatur ingenii fœtus, quàm qui fœcundum illud doctrinæ culturâ reddidit? Et ſi PARENTIBUS omnia debentur, Pater autem non minus eſt qui affectu, quàm qui naturâ talis, clarum opinor eſt, quo ad VOS jure hoc, quicquid eſt, pertineat? Suſcipite igitur, quod VESTRUM eſt, PATRONI OPTIMI; eo, quo me ipſum dignati eſtis, affectu, hoc eſt benivolo & favente, &, ſi non eſt meletema hoc Tantis Viris dignum, tale eſſe exiſtimate, quale à me proficiſci potuit; neque enim omnes hecatombis, ſed plures farre pio litant & ſaliente micâ. Sufficiat mihi obſervantiam erga VOS debitam publicè profeſſum eſſe: VESTRA in me merita DEO curæ erunt, quem ardentibus ſemper votis precor, ut Eccleſiæ, Rei-publicæ & Literariæ meis denique mihique diu VOS ſervet: Valete VIRI SUMMI, & favorem in me priſtinum porrò ſervate

I. N. D. N. J. C.

DISSERTATIO THEOLOGICA DE BIS-MORTUIS.

§. I.

CUM in re omni cognoſcendâ primò neceſſaria ſit terminorum, quibus utimur, explicatio; inde & nos, ut commodius, DEO juvante, progrediamur in materiâ propoſitâ, terminum primùm Bis-Mortuorum explicabimus, & ab æquivocationibus, quibus tenetur, liberabimus. Mors enim & Mortuus & Civiliter dicuntur & Theologicè, ut ita loquar, & Phyſicè.

§. 2. De acceptione vocis Mortui Civili ſive Juridica prolixiùs actum *ab Adriano Bejero J. U. D. in problem. Jurid. de Reſurrect. Mortuorum edit. Jenæ Anno* 1665. Hæc autem acceptio hujus loci non eſt; ſicut nec altera, quâ in Scriptura S. variè accipitur vox Mortis. Dicuntur enim ibi (1.) *Mortui Spiritualiter*, qui per peccatum animam à DEO, qui eſt anima & vita animæ ſeparaverunt. Epheſ. 2, 1. & ad Coloſs. 2, 13. (2.) *Mortui peccato, mundo, legi, vel ceremoniis Legalibus*, qui ab iis abſtinent, aut iis non

ſunt amplius obnoxii. Rom. 6, 2. 6. 11, 12. Col. 3, 3. 1. Pet. 2, 24. & Gal. 2, 19. Col. 2, 20. Gal. 6, 14. (3.) *Mortui morte afflictionis*, quam ſignificationem in 1. Sam. 25, 37. locum habere notat Maimonides in More Nevochim part. 1. c. 42. cum dicitur Nabalis cor emortuum in interioribus ejus. (4.) dicuntur etiam in Scripturis *Mortui morte ſecundâ ſeu æternâ*, qui damnationi æternæ traditi ſunt aut adjudicati. Joh. 6, 50. 8, 51. & 11, 26. Apoc. 2, 11. & 20, 14.

§. 3. Nos miſſis hisce, quæ ad ſcopum præſentem non faciunt, mortis ſignificationibus intelligimus *bis mortuos morte phyſicâ ſive naturali*, quæ conſiſtit in ſeparatione animæ à corpore, quæque tanquam ὀψώνιον τῆς ἁμαρτίας peccatoribus omnibus; adeóq; omnibus hominibus naturaliter & ordinariè ſuſtinenda eſt ſemel ut dicitur Hebr. 9, 27. Hanc qui iteratâ vice deguſtarunt, nobis venient conſiderandi, & ita quidem, ut oſtendamus (1.) dari tales aliquos, qui, reſuſcitati ex mortuis poſtliminiò vitâ defuncti ſunt: (2.) eosdẽ deſcribamus & à falſis & fictitiis ſeparemus (3.) in ſtatum animarum, qualis inter ſeparationis & Redunitionis tempus fuerit, inquiramus. DEUS annue cœptis!

§. 4. Et quidem dari bis-Mortuos dubitari forte poſſet propter locum modò allegatum nempe Hebr. 9, 27. ubi dicitur ἅπαξ ἀποκεῖσθαι τοῖς ἀνθρώποις ἀποθανεῖν, quod cum certiſſimum & ſpiritus S. effatum ſit, prætereaque in ſcripturâ S. de iteratâ talium morte expreſſis verbis mentio non ſit facta; quibusdam placuit, iſtos non mortuos denuo, ſed vivos deinde in cœlum translatos ad inſtar Henochi & Eliæ, *teſte Gerhardo in L. de Morte §. 68.* Acceſſit

quod

quod viſus ſit eorum ſententiæ favere Apoſtolus Rom. 6, v. 7. ſcribens: ὁ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. *Mortuus juſtificatus eſt à peccato.* Si itaque mortui illi ſemel juſtificati fuere à peccato, divinæ juſtitiæ non videtur congruum, eos ſtipendium peccati iteratò accepiſſe.

§. 5. Verùm quemadmodum locus prior in Epiſt. ad Hebr. de ordinariâ naturæ lege loquitur, ita caſus miraculoſos & extraordinarios non excludit. Alioqui enim nec credibile eſſet, Enochum & Eliam moriendi neceſſitati ſubtractos, & vivos in cœlum receptos fuiſſe, nec ſtare illud Apoſtoli poſſet, quod 1. ad Cor. 15, 51. ſcribit: illos, qui adventum Chriſti ad judicium extremum ſuperſtites videbunt, non morituros ſed immutandos eſſe. Quod ad ſcripturæ ſilentium attinet, nos eodem & potiori forte jure illud pro nobis allegamus; neque enim videtur Spiritus S. taciturus fuiſſe rem tam inſignem & miraculoſam, ſi id contigiſſet, ut reſuſcitati illi vivi in cœlum fuiſſent translati. Alterius, quod allegavimus dicti, ſenſum capiendum eſſe non de phyſice mortuis, ſed mortuis ſpiritualiter peccato per baptismum, oſtendit *Excell. Dn. Præſes in diſſert. adv. Anon. de ſtatu loco & vita Anim. ſepar. p. 161.* & licet dici poſſit, videri injuſtum ſtipendium peccati eidem homini bis reddi, reſpondemùs tamen *cum Gerhardo loc. cit.* mortuos illos esſe primo non ad ſolvendũ naturæ debitum, neq; adeò recepiſſe peccati ſtipendium, ſed mortem ſuſtinuiſse pro liberrima DEI poteſtate & diſpenſatione, ut Chriſto & Sanctis occaſio daretur manifeſtandi gloriam DEI, quod & ipſe Chriſtus innuit Joh. 11, v. 4.

§. 6.

§. 6. Porrò ſi ſcopum miraculorum horum ſpectemus, & cur à Sanctis & Chriſto in vitam hanc reducti fuerint mortui quidam, non alium invenimus fuisſe, quàm ut piorum l. agnatorum l. clientum deſiderio ſatisfaceret, qui procul dubio ſuos non ad vitam immortalem reſuſcitari petierunt, de qua alioqui in fide ſua ſatis certi erant, ſed ut iisdem in vita adhuc præſenti frui & gaudere poſsent. Unde & ipſi tales reſuſcitati cæteras deinceps mortalium actiones obiere manducando bibendo &c. non diſpenſativè, quod Chriſtus ipſe fecit poſt reſurrectionē ſuam ex mortuis, ſed ut naturæ neceſſitati ſatisfacerent: quod colligere eſt ex hiſtoria Lazari & filiæ Jairi. Adde quod Epiphanius tradat Lazarum triginta annos poſtquam reſuſcitatus erat, vixiſse, & Quadratus affirmet, quosdam à Chriſto reſucitatos ad ſuam usque ætatem ſupervixiſse. (*cit. Oſiandro Hiſtor. Eccl. Cent. 2. Lib. I. cap. IV.*) Hi ſane tam illuſtrem eorum vitæ exodum non videntur prætermiſsuri fuiſse, ſi is unquam contigiſset. Sequimur itaque nos communiorem ſententiam, quâ ſtatuitur: Reſuſcitatos à Chriſto & Apoſtolis in N. T. à Prophetis autem in V. T. iterum obiiſse.

§. 7. Patet inde quinam ſint, de quibus dicturi ſumus bis-Mortui, tales nempe, qui vita phyſicè ſemel verè defuncti, poſteà verò miraculosè & virtute divinâ in vitam revocati temporis ſucceſsu morte rurſum vel naturali vel violentâ obierunt.

§. 8. Quinam autem & quot fuerint tales haud facilè dixeris: ſunt enim quos pro talibus venditavit vel rerum naturalium ignorantia, vel Dæmonis impoſtura inter Gentiles partim, partim inter Pontificios,

cios, vel etiam prava Scripturæ S. interpetatio. Ne quid dicamus de illis qui bis aut pluries mortui dici poſſunt κατὰ τρόπον per eas quas §.2. adduximus mortis Homonymias. Quo referenda etiam eſt Tumuli Infantilis Inſcriptio ap. *Pontanum Lib.II. Tumul.* ubi Infans bis-mortuus & nunquam natus dicitur:

Mortuus ipſe bis, at nunquam editus, inferor urnæ;
Nam ſemel, extinctâ matre, quidem morior:
Mox, utero matris cæſo, divellor & infans
Rurſum obeo, infelix nomine quod careo.

§. 9. Diximus haberi nonnullos pro bis-Mortuis propter rerum naturalium ignorantiam: ſunt tales qui diuturnâ laborantes λειποθυμίᾳ ideò habentur pro mortuis, quod anima operationes ſuas ad tempus non exerat, cum intereà anima ipſa non ſit à corpore ſoluta, ſed quoad actus externos vel morbi vel quacunque violentia alia impedita. Huc referri poteſt Dæmoniacus à Chriſto ſanatus, Marc. 9, 25.26. qui raptatus à ſpiritu immundo, hoſpitium vetus ægrè relinquente, à miraculi ſpectatoribus habitus eſt pro mortuo tantisper, donec errorem Chriſtus ipſe refutavit. Habentur exempla non planè abſimilia paſſim apud Hiſtoricos profanos, & celebre eſt inprimis illud de Muliere quâdam Colonienſi apud *Merſæum in Catalogo Epiſcoporum Colonienſium* (*cit. Kornm. de Mirac. Mort. part. II. cap. XVI.*) quæ pro mortua habita & ſepulta quoque, in ſepulchro demum mori neceſſe habuiſſet niſi furaci veſpillonis avaritia, DEO rem peſſimam ad bonum finem dirigente, liberata fuiſſet à mortis periculo præſentiſſimo. Nec minus memorabile eſt exemplum mulieris alterius Anglicanæ, cui, cum laqueo gula putaretur

tur fracta, inventa eſt poſthæc viva, Medicorumque ope ſanitati priſtinæ integrè reſtituta eſt quod peculiaris eâ de re editus teſtatur libellus. Plura ejusmodi in diuturna λειποθυμίᾳ conſtitutorum, atq; ita pro mortuis falſo habitorum exempla paſſim apud Hîſtoricos partim, partim apud Medicorum filios invenias licet. Verùm hos, cum λεγομένως tantùm & φαινομένως ſint mortui, ad præſentem tractationem non ſpectare facilè quivis videt.

§. 10. Magis videntur noſtris æquales, quos Gentiles, & inter eos ſcriptores graves & cætera fide digni Bis-Mortuos tradidere. Tacemus hîc Eurydicen ab Orpheo reductam ex inferis, quam fabulam ſaniores etiam gentilium non credidere: præterimus & fabulam de Glauco Minois & Alceſtide, quarum commentum ipſe ridet *Palæphatus Lib. de Incredibil. Hiſt. cap. XXVI. & XLI. Plinius Lib. VII. cap. LII.* de Aviola Viro Conſulari & Cælio Tuberone Gabieno affirmat, eos poſtquam mortui ſunt denuo revixiſſe. Paria recenſet *Plato de Re-p. lib. X.* de Phæreo quodam Pamphilicio, qui, cum ex morte reſuſcitatus eſſet, mira, quæ iſto temporis intervallo vidiſſet narraverit. *Idem Plato (cit. Orig. adverſus Celſum Lib. II. pag. 70. edit. Spenceri) narrat Erum Armenium poſt XII. dies è rogo excitum retuliſſe de iis, quæ ſunt apud inferos, &* pergit ibi Origenes, *quadrant huc etiam illa, quæ Heraclides de muliere defuncta memorat. Multi etiam alii feruntur reverſi à monumentis, vel eadem die vel inſequenti.* Hactenus Origenes. Lectu digna ſunt quæ ibi annotavit *Spencerus annott. ſuarum p. 36, 37. & inpr. 38.* ubi prolixum eorum Catalogum texit, qui à veteribus Gentilium ſcriptoribus poſt funera ſuâ revi-

revixiſſe traduntur. Idem fecit *Mart. Delrio Diſquiſit. Mag. Lib. II. Q. XXIX. Sect. I. & Hornius ad Sulpicii Severi Hiſt. S. Lib. I. cap. LXXIX.*

§. 11. Verum hæc omnia, ſiquidem ita, uti traduntur, acciderunt, vel dæmonis ope aut μυριοτεχνία effecta ſunt, vel ad ea exempla pertinent quæ ſupra §. 9. adduximus. Credibile enim eſt diabolum hâc nonnunquam occaſione uſum, & homines non reverà mortuos, pro talibus tamen habitos, remediis naturalibus excitaſſe, quo cultum ſibi divinum falſo ac fictitio miraculo DEI ſimia vendicaret.

§. 12. Patuit verò ſubinde impuri Spiritus fraudulentia, ex diſparitione talium παλιμβίων ſubitaneâ atque inſperatâ, quæ aliquoties contigit: Refert eam in rem exemplum *Boiſſardus Lib. de Divinat. & Magicis præſtigiis cap. X. pag. 76. & 77. Philinion*, inquit *Demoſtratis & Charitus filia hoſpitem amavit Machaten, cujus ſibi à Parentibus conſuetudinem interdictam dolens, vitam finiit. Revertente autem poſt menſem unum & item alterum in vetus hoſpitium Maachate, Philinion tantoperè ſuis deplorata Parentibus, hoſpiti noctu ſe aliquoties junxit: deditq́; ipſi, & ab eo viciſſim accepit munuſcula: Id ubi Parentes filiæ amantiſſimi forte reſciverunt, deſiderio filiam videndi impulſi cubiculum intravere, filia verò pauca ad eos locuta confeſtim evanuit.*

§. 13. Scilicet fuit hoc Dæmonis ludibrium, quod non ap. Gentiles tantùm exercuit frequentiſſimè, ſed & Magorum mancipiorumq; ſuorum juſſu aliquoties tentavit inter Chriſtianos. Famoſus inter ejus farinæ ſodales fuit Corn. Agrippa, non ſibi tantum ſed & aliis, libris editis pernicioſus, (quam-

vis gradum revocaſſe videri poſſit per ea, quæ ſcripſit *Lib. de Vanit. Scientiarum cap. XLVIII. de præſtigiis*) qui ſolitis ſibi artibus Dæmonem adegit, ut interfecti ab ipſo, Magiſtro abſente, Juvenis corpus ſubiret aliquandiu, & poſteà ſubito deſereret, quò repentinâ morte extinctus videretur. Rem omnem prolixius recenſuit. *Mart. Del-Rio Diſquiſitt. Mag. Lib.* II. *quæſt. XXIX.*

§. 14. Sed prolixius hisce immorari non lubet; ut enim illi, de quibus egimus ſuperiùs, reverà mortui non fuere, ita hi verè quidem mortui, apparenter autem tantùm reſuſcitati fuere, atque ita ad noſtros non ſpectant bis-Mortuos. Unum non videtur hoc loco prætermittendum, quod de Ægyptiorum cadaveribus refert *Camerarius Hor. Subciſ. Cent. I. cap. LXXIII.* nempe quotannis die ſtato non quidem ea reſurgere, aliquas tamen corporis partes exerere modo, modo recondere. Nempe ut Africa ſemper monſtrorum, ita in eâ Ægyptus ſuperſtitionum feraciſſima, & fraudibus ita diabolicis maximè opportuna fuit. Unde & ſi quid hujus rei contingit nobis videtur Diaboli Impoſturæ quàm miraculo propius.

§. 15. Atque hactenus quidem de iis, quos communis Chriſtianorum conſenſus à Bis-Mortuorum nomine excludit. Reſtant alii qui Bis-Mortui dicuntur ab aliis non ſine rationum apparenti fundamento, à nobis verò meritò tales fuiſſe negantur. Hos autem magno numero apud Pontificios invenias licet, adeò quidem, ut vix ullus illis videatur aut dicatur Sanctus, in cujus vitâ non referatur excitatum ab ipſo aliquem mortuum. Nempe aliter evenire

evenire vix potuit, quin fictitia ejusmodi miracula quàm plurima obtruderentur hominibus, præter miracula nihil penè requirentibus ab Eccleſiæ Doctoribus. Atque hoc ipſum occaſionem deinde præbuit Monachis otioſis fingendi abſurdiſſima atque ineptiſſima commenta, quorum poſteros cordatiores, accedente inprimis hodie Evangelii Luce, ipſosmet pudet.

§. 16. Sed ut ex tanto Reſuſcitatorum numero paucos ſaltim excerpamus, famoſiſſima inprimis eſt Reſuſcitatio Trajani, facta à Gregorio Pontifice. Martinum aliquot mortuos ſuſcitaſſe *in ejus vita* ſcribit *Sulpicius Severus*; ubi non abs re in præfat. ſua judicat Hornius: *Miracula illa tradentium vanitate & Sulpicii credulitate laborare.* Et ne prætermittamus id, cujus in hâc Civitate monumentum extat, recenſet *Excell. Dn. Præſes* & refellit *fabulam de Materno*, primo, ut fert communis traditio, Argentinenſium Apoſtolo, *quæ artificioſius quàm veriùs inciſa viſitur ligno tilietino in choro ædis S. Pet. Sen. Antiquitt. Eccleſ. Arg. Art. II. §. 4. & ſeqq.* Eo autem proceſſit fabulantium Monachorum Impudentia, ut plures aliquando ab uno ſuo Sanctulo mortuos reſuſcitatos tradiderint, quàm à Prophetis, Chriſto & Apoſtolis in univerſum reſuſcitati dicuntur in totâ ſacrâ S. Ita Patricius LX Mortuos reſuſcitâſſe perhibetur, *teſte Oſiandro Cent. V. Hiſt. Eccleſ.* Sed quis recenſendis hisce ſufficiat dies?

§. 17. Neque ſatis viſum fuit Monachis tales fingere mortuorum reſuſcitationes, quæ Sanctorum virtute factæ fuerint, niſi & alias commenti eſſent, quas DEUS ipſe immediatè & miraculosè operatus

 eſſet.

eſſet. Nata eſt circa caſum ejusmodi celebris controverſia, & inter *Launoyum*, Theologum Pariſienſem, & aliquos fabulæ defenſores agitata ante annos non ita multos in Galliis. Si vera eſſent quæ hi de Doctore quodam tradunt, neceſſe fuerit eum ter brevi temporis intervallo revixiſſe & rurſum mortuum eſſe. Videri poteſt libellus *de verâ causâ ſeceſſus Brunonis in Eremum*, editus à laudato *Launoyo* in Galliis, & hîc recuſus, ubi fabula totâ accuratè refellitur. Conſultò hic præterimus creberrimas apud Pontificios mortuorum apparitiones, quæ ſi omnes veræ eſſent, ac non potius Dæmonum ludibria, innumeri ſane eſſent qui à mortuis reſurrexiſſent. Sed & de his ſatis, neque enim illi ad ſcopum noſtrum directè pertinent.

§. 18. Neutiquam verò hæc eò diximus, quod negare velimus, ullum vel à Chriſto & Apoſtolis, vel ab aliis Eccleſiæ Doctoribus & Viris ſanctis reſuſcitatum eſſe præter illos, quorum in Scriptura S. fit mentio. Fieri enim potuit ſub initium naſcentis Eccleſiæ, vigente adhuc miraculorum dono, ut aliqui ab Apoſtolis & Apoſtolicis Viris fuerint in hanc vitam revocati & deinceps rurſum mortui; ſed cum ejus rei monumenta fide digna vix extent, malumus eosdem ſilentio præterire, quàm veros falſosq; confundere. Inde miſſis *ἀγράφοις* nos convertimus ad bis-mortuos ἐγγράφȣς ſive illos, quorum hiſtoria habetur in Scripturis ſacris.

§. 19. Verum & hîc cautione opus eſt, ne cum quibusdam plures faciamus bis-mortuos, quàm reverà in Scriptura fuiſſe traduntur. Unde huc non ſpectat. (1.) Dæmoniacus à Chriſto ſanatus Marc. 9, 25:26.

25.26. de quo diximus aliquid ſupra §.9. Neq; (2.) huc pertinet numeroſus reſuſcitatorum exercitus ab Ezechiele viſus in ſpiritu, quo de conſule cap. XXXVII. dicti Prophetæ. Neq; (3.) ad bis-mortuos referendus Samuel, Pythoniſſæ præſtigiis ab inferis reduci viſus. Equidem non deſunt ex Veteribus partim, partim ex Recentioribus, qui non phantasma, ſed verũ Samuelis ſive corpus, ſive animã à Pythoniſsâ reductum aſſerunt. Citantur à Grotio hujus ſententiæ Patroni *Joſephus, Juſtinus, Ambroſius, Auguſtinus*, (qui quæſtionem reliquit dubiam & indeciſam *Lib. II. ad Simplic. Quæſt. III.*) *Baſilius &c.* Ex Recentioribus *Lyr., Cajetanus &c.* quibus addi poteſt *Bodinus de Dæmonoman. lib. 2. cap. 3.* Ubi notamus citatũ à Grotio Juſtini Martyris locum, continere inſignem tanti Patris nævum. Ita enim ille Dial. advers. Tryph. Judæum p.m. 260: φαίνεται δὲ ὅτι πᾶσαι αἱ ψυχαὶ τῶν οὕτως δικαίων καὶ προφητῶν ὑπὸ ἐξουσίαν ἔπιπτον τῶν τοιούτων δυνάμεων, ὁποία δὴ καὶ ἐν τῇ ἐγγαστριμύθῳ ἐκείνῃ ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ὁμολογεῖται. i. e. *Apparet autem, quod omnes talium juſtorum & Prophetarum animæ ſub poteſtatem cadant ejusmodi ſpirituũ, qualem & in ventriloqua iſta fuiſſe ex rebus ipſis convincitur.* Probat hanc ſententiam ex Chriſti oratione in Cruce, quâ Patri Spiritum ſuum in manus ejus commendavit. Luc. XXIII. 46. Verùm quàm hæc conſequentia ſit infirma quilibet videt: Nec enim ſequitur: Chriſtus commendavit Patri cœleſti animam ſuam, ergo dæmonis eâ viribus atque injuriis fuit ſubjecta. Quantò rectius autor Quæſt. & Reſp. ad Orthodoxos, (quæ adſcribuntur vulgo eid. Juſtino, ſed falſo, quod præter alios oſtendit & *B. D. Dannhavverus Chriſteid. p. 909.*) Τὰ δὲ ἄλλα πάντα, inquit

ὑπὸ

ὑπὸ τῆς ἐγγαστριμύθου γεγονότα, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δαίμονος, τοῦ τὰς ὄψεις φαντάσαντος τῶν ὁρώντων τὸν οὐκ ὄντα Σαμουήλ. i. e. *Cætera omnia à ventriloquâ facta ſec. operationem Dæmonis faſcinantis oculos videntium eum, qui non erat Samuel.* Hæc ille.

§. 20. Referri & inter ſententiæ ſupradictæ Hyperaſpiſtas poteſt ſcriptor Anonymus, de vita loco & ſtatu Animarum ſeparatarum, qui ſententiam ſuam hâc animæ Samuelis apparitione firmaturus, eam cum ſpiritu ſuo redunitam, poſtea verò eodem privatam fuiſſe aſſerit. Refutatus autem eſt ille ab *Excell. Dn. Præſide in examine Seriæ iſtius Diſquiſitionis pag. 171.* ut hîc prolixius eâ de re agere non videatur neceſſarium. Agnoverunt hîc loci Satanæ præſtigias etiam Veterum non pauci, in quibus *Tertullianus* (citatus modò laudato *Dn. Præſidi Sect. III. Antiq. Eccl. art. III. Sect. V. §. 44.*) *Abſit, ait, ut animam ſancti, nedum Prophetæ à dæmone credamus exſtructam, ſed ucti, quod ipſe Satanas transfiguretur in Angelum Lucis eo DEO ſe aſſeveraturus, ſignáque portentoſa editurus, ad evertendos, ſi fieri poſſet, electos.* Sequimur & nos hanc ſententiam, & Samuelem non reſuſcitatum fuiſſe, neque quoad corpus, neque quoad animam, ſed Principem tenebrarum ſub iſta Samuelis larvâ latuiſſe credimus, cum *B. D. Dannh. Hodoſoph. phænom. IV. p. m. 413.* (1.) quia is, qui Sauli reſpondit, Propheta non fuit, hoc enim DEUM permittere voluiſſe expreſſe negatur v. 6. c. 28. 1. Sam. (2.) quia Samuelis anima, in manu DEI conſtituta, inquietari non potuit. Sap. III. 1. (3.) quia Samuel verè dicere non poterat, Saulem, tanquam futurum ἀυτόχειρα ſecum, id eſt in ſtatu beatitudinis futurum. (4.) quia

quia Samuel verus Saulis adorationem procul dubio recuſaſſet. Videri plura in hanc rem poſſunt loco citato, ubi adverſariorum exceptiones ſolvuntur.

§. 21. Occurrunt hîc (IV.) reſuſcitati à Chriſto, cum ipſe reſurgeret, Sancti, qui Hieroſolymam vivi intrarunt, de quibus Matth. 27,52. Quæri multa de iis curiosè magis quam utiliter ſolent, v. g. fuerintne SS. vet. T. an verò ex illis, qui Chriſtum in carne viderant, atque adeò ſub ipſum N. T. initium obierant? Poſterius placet *Comarino in Diſput. de Bis-Mortuis θ. V. p. m. 177.* Rationem ibi hanc adducit, *quod civitatem Sanctam, introiverint, atque illic multis apparuerint, à quibus procul dubio* (ut ait) *cogniti fuerint, agnoſci autem ordinariè non potuiſſe, niſi vel ipſi ſe manifeſtaverint* (*quod ſi feciſſent, aliquid fortaſſe de eorum nominibus haberemus*) *vel apparuerint ſenibus apud quos nondum eorum forma & memoria erat oblite-rata.* Sed his ſane rationibus res non evincitur. Neque enim hoc ſtatim ſequitur, quod, ſi illi nomina ſua edidiſſent, ea ſtatim ab Evangeliſtis inſerta fuiſſent SS. literis. Multa enim ejusmodi, quæ ad circumſtantias præſertim hiſtoricas pertinent, Scriptores SS. licet ipſis notiſſima certo conſilio omiſiſſe, notius eſt, quàm ut hîc dici debeat. *Auguſtinus Ep. 99. ad Evodium* durum exiſtimat ex Reſuſcitatorum iſtorum numero excludere Davidem ſed illi ſententiæ obſtat locus Act. II. 29. ubi Davidis ſepulchrum ſalvum adhuc atque integrum extare aſſerit Petrus Apoſtolus. Nos hîc nihil certi definiemus, ſilente quippe Scriptura. Interim improbabilis non eſt *B. Dn. Dannhavveri* ſententia, quæ habetur *hodoſoph. phænom.* VIII. *p. m. 744. Virtutem hanc reſurrectionis Chriſti ſen-*

ſere

ſere ſancti, cum ipſo ad vitam immortalem reſurgentes, Job. e.g. qui ſe viſurum eſſe Goëlem vaticinatus eſt ea viſione, ad quam nullus peregrinus admittetur, at in reſurrectione univerſali videbunt οἱ ἔξω. Simeon & Joh. Baptiſta, ut qui optimè de τῷ αὐτῷ teſtari potuerunt eſſe τὸ τοῦτο σῶμα quod pridem viderunt in exinanitione. De Joſepho hæc notat Lutherus in calce comm. in Geneſ. p. ult. Joſeph hic fidem ſuam declarat, cum in eorum numero eſſe cupit, qui reſuſcitandi erant cum Chriſto, & credo eum, una cum aliis ſanctis, quorum mentio fit Matth. 27. rediiſſe in vitam. Vult omninò in terrâ Canaan requieſcere, quanquam parum momenti eſt in loco & ſepultura: potuiſſet enim humari in Ægypto quoque; nec difficile erat Chriſto, ſive ex Ægypto ſive aliunde ſuſcitare Patres. Sed ad teſtificandam fidem ſuam in Chriſtum, jubet oſſa ſua deferri in terram Canaan. Hactenus Dannhàvverus.

§. 22. Ad rem præſentem id magis pertinet, ut inquiramus, quidnam de his ſanctis factum ſit poſtea? Intraveritne rurſum ſepulchra, adeóque bis mortui fuerint, an verò unà cum Chriſto in cœlum ſublati ſint? Prius ſentit præter alios *Comarinus l.c. p.m.175.* Citat pro ſua ſententia *Autorem libri de Mirabil. Scr. Sacræ,* ſive is Auguſtinus eſt ſive alius (qua de re vide *Labbeum in Bellarm. de ſcript. Eccleſ. Tom. I. pag. 133.*) & *Auguſtinum Ep. XCIX. ad Evodium,* nec non *Calvinum* (licet parum ſibi conſtantem) in *Matth. 27, 53.* & §. ult. addit *Hieronymum,* qui operum ſuorum *Tomo IX. in loc. cit.* hæc habet: *Quomodo Lazarus mortuus reſurrexit ſic & multa corpora Sanctorum reſurrexerunt.* Subſumit jam Comarinus: *Atqui Lazarus reſurrexit ut rurſum moriturus, ergo.* At verò ſi

hæc

hæc Hieronymi autoritas pro Comarino ſtat, neceſſum eſt eum non de modo ſolum reſuſcitationis miraculoſo, ſed ejusdem qq. fine terminativo & conſequentibus loqui, quod facilius Comarinus dixerit quam probaverit. Favet Comarino præter adductos etiam *Theophylactus, apud Motacut. Origin. Eccleſ. Tom. I. p. II. pag. 422.* πρόδηλον, inquiens, ὅτι καὶ πάλιν τεθνήκασιν. atque idem probare nonnulli (ut refertur *in Harmon. Chemnit. Lyſeriana*) ſatagunt ex *Revelationibus Brigittæ*, infirmo ſane & plane ficulneo, quod dici ſolet, fundamento. Placet nobis *Euſebii* ſententia *Lib. IV. Demonſtr. Evang. cap. XII. Epiph. Hæres. LXXV. Ambroſio in Pſal.* & aliorum, qui dictos Sanctos, ad vitam immortalem reſurrexiſſe & cum Chriſto in cœlum poſtea aſcendiſſe ſtatuunt. Et licet hoc expreſsè in ſcripturis tam non habeatur, quam ſententia oppoſita, favet tamen ipſe textus, cum dicit ἐνεφανίσθησαν, quod verbum quandam glorificati corporis affectionem non obſcurè continet. Videri poſſunt loca Marc. 16, v. 9. Matth. 24, v. 30. it. Matth. 1, 20, ubi partim de Chriſti corpore glorificato, partim de angelis idem verbum in forma licet ſimplici uſurpatur.

§. 23. Peculiarem de Sanctis hiſce ſententiam fovet *Autor quæſt. & reſpp. ad Orthod.* qui Reſp. ad Quæſt. LXXXV. eos non quidem reverſos in pulveres ſuos, neque tamen receptos corpore in cœlum beatorum, ſed in Paradiſo, quem ille diſtinguit cum multis aliis veterum, à cœlo beatorum, generalem expectare reſurrectionem aſſerit. οὐκ, inquit, ἐτελεύτησαν πάλιν, ἀλλὰ μένουσιν ἐν ἀθανασίᾳ, καθάπερ ὁ ἐνὼχ καὶ ὁ ἡλίας, καὶ εἰσὶ σὺν αὐτοῖς ἐν τῷ παραδείσῳ ἀ-

ναμένοντες τὴν ἤδη αἰωνίαν τῆς τοῦ χριστοῦ ἀναστάσεως γινομένην καὶ ἐναλλαγήν. εἰς γὰρ, ἀθάνατόν τε καὶ ἄφθαρτον ζωὴν οὔπω γέγονέ τινος ἡ ἀνάστασις πλὴν τοῦ σωτῆρος χριστοῦ. i.e. vertente Frid. Sylburgio. Non mortui ſunt iterum, ſed manent in immortalitate, ſicut Enoch & Elias, & ſunt cum illis in Paradiſo, expectantes æternam reſuſcitationē Chriſti & reſtitutionem ſempiternam primo quoq; tempore per mutabilitatem futurā. Ad immortalem enim & incorruptibilem vitam nondum ullius facta eſt reſurrectio, præterquam Salvatoris Chriſti. Sed ſubtiliùs hæc, quam veriùs diſtinguuntur, nec ſatis apte cohæret quod dicitur, *μένειν τοὺς ἁγίους ἐν ἀθανασίᾳ,* & *οὐδενὸς πρὸς ζωὴν ἀθάνατον γεγονέναι τὴν ἀνάστασιν.*

§. 24. Adduximus ſupra inter cæteros qui Comarini ſententiæ addicti ſunt, Patres, etiam *Autorem Libri de Mirabilibus Scripturæ S. lib.* III. *c.* XIII. ubi verba ita habent de Sanctis hiſce: *Rurſum in monumenta, quomodo & de Moſe memini, reintrarunt, ubi reſurrectionem omnium noviſſimam expectant.* Unde colligas dictum autorem in eâ eſſe ſententia, quòd Moſes quando apparuit Chriſto una cum Elia, (Matth. XVII, 3.) miraculosè à DEO ad tempus reſuſcitatus, deinde vero rurſum defunctus, atque adeò inter bis-mortuos referendus ſit, cui etiam ſententiæ adſtipulatur Calvinus. Aliud nos ſentimus cum *Capello, Grotio, Chemnitio, Lyſero,* aliisque: nempe cum DEUS Moſen ipſe ſepeliiſſe dicatur Deut. XXXIV. 6. Michaël verò Archangelus cum Dæmone, qui habebat *κράτος τοῦ θανάτου* (Hebr. II. 18.) dictus propterea ab Hebræis Angelus Mortis, altercatus fuerit de illius corpore, probabile credimus nos, Moſen à DEO reſuſcitatum, & cum corpore una at-

que anima in cœlum translatum, indeque ad colloquium cum Chriſto habendum remiſſum ad tempus, pòſt eodem reverſum fuiſſe. Neque enim credibilis videtur tam brevi temporis momento duratura corporis demortui reaſſumptio, & ejusdem ſubitanea rurſus depoſitio. Aliquid non plane abſimile de angelis quidem & Filio DEI in V. T. legitur, non item verò de hominibus defunctis. Noſtræ ſententiæ accedit Rabbinorum de Moſe traditio, licet multis fabularum involucris veſtita atque obducta, non tamen omninò vana aut falſa. Statuunt enim ipſi teſte *in l. cap. Matth. Cappello*, Moſen jam non eſſe mortuum, ſed DEO in cœlis miniſtrare: וכן אמרו ע״ה משה רבינו לא מת אלא עלה ומשמש במרום: *Sic dixerunt ſapientes noſtri; Moſes Magiſter noſter, non eſt mortuus, ſed aſcendit & miniſtrat in excelſis.* inquit *Maimonides præfat. in Thalmud.* Unde autem hoc ipſum hauſerint Judæi, an ex N. T. id didicerint cum aliis pluribus an verò nuda majorum traditione acceperint, quorum illud placet Capello, nunc non vacat inquirere. Illud ſaltim non videtur admodum probabile, quod Capellus putat Judæos ex hoc ipſo loco Matthæi verba quædam mutuatos fuiſſe, ad exprimendam Moſis formam, quâ eum præditum oſtenderit Angelus Mortis. Sed hæc obiter & ὡς ἐν παρόδῳ.

§. 25. Accedimus nunc ad bis-mortuos reverà tales, quorum in SS. literis fit mentio. Suntque eorum haud plures quàm octo, è quibus tres Veteris Teſtamenti hiſtoria, reliquos vero novi fœderis ſcriptores memorant. Primus omnium eſt filius viduæ Sareptanæ ab Eliâ Prophetâ ſuſcitatus, cujus mentio

C 3 fit,

ſit, 1. Reg. XVII. Sunt hîc, qui aſſerere non dubitant cum Hebræis fuiſſe hunc Jonam, Prophetam & ipſum poſteà. Ita *autor libri de Mirabil. Scr.* & *Hieron. præfat. in Jonam.* Jonam autem filium Amithai vel Veri vel Veracis dictum ajunt, quod mater, viſo filio ex mortuis reſuſcitato Prophetæ dixerit: עתה ידעתי כי איש אלוהים אתה ודבר־ יהוה בפיך אמת: *Nunc cognovi quòd vir DEI ſis, & verbum DEI in ore tuo Veritas.* Repugnat autem huic ſententiæ partim temporum ſupputatio partîm aliæ textus circumſtantiæ. Hiſtoria enim reſuſcitati à mortuis Sareptani dicitur contigiſſe ſub initium Regni Achabi, quod ſecundum Calviſii ſupputationem incidit in A. M. circiter 3023. Jonas verò vaticiniis claruiſſe dicitur ſub Jeroboamo II. Rege Iſraëlis 2. Reg. XIV. 25. cujus imperium cœpit A. M. 3114. & licet excipi forte poſſit, textum allegatum non evincere expreſsè, quòd vaticinium ſuum tum demum ediderit Jonas, cum ejus complementum jamjam inſtaret, obſtat tamen patriæ diverſitas, quò minus idem ſit cum noſtro Jonas. Sareptanus enim ille fuit, quæ urbs Sidoniis vicina & extra Judæorum ditionem ſita Ebræis צרפת Obad. v. 20. Græcis verò Σάρεπτα τῆς Σιδῶνος Luc. IV. 26. dicitur. Jonas verô ſe ipſum Hebræum profitetur. עברי אנכי inquit ipſe c. I. v. 9. & II. Reg. XIV. 25. dicitur fuiſſe de גתה חפר, quæ civitas ſita eſt in tribu Zabulon ut ex Joſ. XIX. 13. colligit Kimchi. Quod Arias Montanus hic ſtatuit vocem עברי non patronymicam ſed appellativam eſſe, nec Hebræum ſed tranſgreſſorem ſignificare id neque in linguæ Sacræ recepto uſu fundamentum habet ſatis firmum, neque cum cæteri textus συνάφεια ſatis aptè cohæret.

Statui-

Statuimus nos nomen reſuſcitati hujus hodie neminem nôſſe & fruſtra hîc quæri quod ſcriptura tacuit, præſertim cum ad rem ipſam nomen parum aut nihil conferat. Sufficit ſcire filium hunc morbi vi extinctum & verè mortuum, deinde autem ab Elia virtute divinâ in vitam revocatum eſſe.

§. 26. Extenuant hoc miraculum, qui filium Viduæ Sareptanæ non verè mortuum fuiſſe, ſed ejus tantùm halitum defeciſſe ſtatuunt cum *Andeloſenis apud Majemon. part. I. Mor. Nevoch. c. 42.* Et ſane probatione non indiget tale quid accidere nonnunquam in morbis acutis, cujus rei exempla adduximus ſupra §. 9. Verum id hîc accidiſſe negamus. Verè enim mortuuum fuiſſe textus ipſa verba probant: ויהי חליו חזק מאוד עד אשר לא־נותרה־בו נשמה. *Invaluit morbus ejus valdè, donec non remanſit in eo anima.* Nempe non debilitatæ, aut vi morbi ſaltim ſuſpenſæ ſunt ad tempus animæ operationes, ſed non remanſit in eo anima; verè ſeparatus à corpore ſuo Spiritus fuit, quod niſi factum eſſet, quid attinuiſſet queri Prophetam, quod DEUS interfeciſſet hoſpitæ ſuæ filium, DEUMq́; deprecari ut reverteretur anima pueri in interiora ejus, (תשוב־ נא נפשי־ הילד הזה על־קרבו:) de quibus ſecundum hanc ſententiam nunquam exierat. Neque obſtat *Moſis Cordubenſis*, cognomento Ægyptii objectio, qui (citante alicubi *Druſio*) parem adducit locum ex Dan. X, 17. ubi de ſeipſo Daniel: נשמה לא נשערה־בי: i. e. *Anima non relicta eſt in me.* Ubi ſane ipſæ textûs circumſtantiæ, Daniele adhuc vivo & ipſomet loquente, phraſeωs hujus ſententiam aliam ſuppeditant: notior quoque eſt vocis נשמה apud Hebræos

homo-

homonymia, quàm ut hîc loci prolixe eam exponere opus ſit. Videri poteſt *Buxtorffius in Lexico* voce נשם. Taceo quod verba orationis Propheticæ ſupra citata non נשמה ſolum ſed & נפש corpore exceſſiſſe ſignificent. Meritò quoque hic rejicimus gloſſam *R. Levi ben Gerſon*, qui, ductus forte verbis verſ. 21. *Eliam prius exploraſſe tradit vim animæ reſiduam in viſceribus, ut corde, jecore, ſtomacho &c. & hâc demum cognitâ orâſſe ad DEUM.* Verùm quàm illud fundamentum ſit nullum, facilè cuivis patet textum inſpicienti penitius: quicquid illud ſit, quod Elias ter incuberit puero, eoque calorem nativum viſus ſit aliquo modo revocare atque excitare velle, id ſane non probat animam corpori ſuo etiamnum extitiſſe præſentem. Notum eſt DEUM in Vet. non minus quam in N. Teſt. quando dona ſua ad Prophetarum aut Apoſtolorum preces aliis contulit, uſum nonnunquam Symbolis aliquibus externis, (quæ & ipſe Chriſtus aliquoties adhibuit) magis ut ſymbola iſta ſignificarent vim agentem, quàm ut ipſa aliquid agerent. Sed in hunc ſcopum plura venient dicenda mox, contra *Anonymum Autorem* ſcripti pernicioſiſſimi *de Libertate Philoſophandi.*

§. 27. Succedit nunc alter, cujus in Vet. Teſt. libris mentio fit reſuſcitatus ex mortuis ab Eliæ ſucceſſore & diſcipulo Eliſæo, Hoſpitæ itid. Propheticæ filius: habetur, ejus hiſtoria II. Reg. IV, 25. Ignoraturque & hujus nomen ſolaque traditur Patria, Sunem. Matrem ejus fuiſſe ſororem Abiſag Sunamitidis, quæ Davidi ſeni oblata eſt tradit *R. Salomon*, parum tamen probabiliter ſecundum temporum rationem,

tionem, cum à morte Davidis ad Eliſæum LXXX. minimùm anni interceſſerint. Cæterum auſus eſt & hîc Diabolus de ſuo loqui, hoc eſt calumniari mentirique adverſus DEUM. Nam & hunc verè mortuum eſſe negant nonnulli ἐκ τοῦ αὐτοῦ μέρους. Prodiit eorum unus ſed Anonymus in *Tract. de Libert. Philoſoph. c. VI.* qui ita: *Ut Eliſa*, inquit, *puerum, qui mortuus credebatur, excitaret, aliquoties puero incumbere debuit donec prius incaluerit, & poſtea oculos aperuerit.* Ut penitiùs noſcamus unde hæc fluant, ipſam hominis hypotheſin propius contemplari juvabit: *Abſolutè*, ait ibidem, *concludimus, omnia, quæ in ſcripturâ verè narrantur contigiſſe, ea ſecundum leges naturæ ut omnia neceſſariò contigiſſe, & ſi quid reperiatur, quod apodicticè demonſtrari poteſt legibus naturæ repugnare, aut ex iis conſequi non potuiſſe, plane credendum id à Sacrilegis hominibus SS. literis adjectum fuiſſe: quicquid enim contra naturam eſt, id contra rationem, & quod contra rationem id abſurdum eſt, ac proinde etiam refutandum.* Nempe is finis eſt, ad quem manibus pedibusque obnixè tendit, hæc Helena ob quam certat, ut rationi in Scripturam dominium aſſerat, quo jure quâque injuria. Sed omnia quæ hîc continentur abſurda nunc perſequi non vacat. Illud ſaltim ſufficiet indicâſſe: quando ex eo, quod Eliſa incubuit puero, colligit, eum hoc qs. fomento refocillatum in vitam rediiſſe, falli eum inſigniter. Indicavimus ſuperiori theſi ejusmodi actuum ſymbolicorum uſum, ſuntque in SS. literis non infrequentia eorundem exempla. Ita Exod. IX, 10. quando Moſes favillam in aërem ſpargit, Ægyptii ulceribus infeſtantur, quando ſcipionem cælum verſus extendit, jam gran-

dine & fulguribus omnia miſcentur, jam denſiſſimo tenebrarum chao omnia ſepeliuntur. Quæ ſane omnia cum (quod aſſerere ſed ſine probatione conatur Anonymus) tantorum effectuum cauſæ phyſicæ eſſe minimè poſſint, neceſſariò niſi blasphemè atque impiè ea negare velimus, pro miraculis, rationi non contrariis, ſed eâdem ſuperioribus ipſo ſanæ rationis ductu agnoſcere cogemur. Ita qn. idem Eliſæus Sal projecit in profluentem, eâque ratione ſterilitatem atque inſalubritatem ſcaturiginis ſuſtulit, non facile crediderim fore quenquam mentis uſque adeò ſtupidæ, ut ſal illud phyſicam ſalubritatis fertilitatisque cauſam credat; alioqui enim non deeſſent forte nec loca, quæ hoc indigerent remedio tam parabili, nec Prophetastri, qui exinde Sanctitatis ſibi famam aucuparentur. Pari modo quis dixerit ſputum illud cœci oculos aperuiſſe, quod Chriſtus ipſis illevit, (Joh. IX, 6.) nempe tanquam cauſam phyſicam, ſine accedente vi extraordinaria atque omnipotenti? Sane actus il!i perinde ſe habent ad effectus illos ut voces quibus aliquando uſus eſt Chriſtus, ut *καθαρίσθηλι* Marc. I.41. *διανοίχθηλι* (*ἐφφαθὰ*) Marc. VII, 34. *ἔγειραι* (*κȣμι*) Luc V, 24. His enim vocibus Magicam aliquam ad effectus illos producendos vim tribuere *ἄτοπον* ſane eſt. Accedit huc quod reſuſcitatio hujus pueri II. Reg. VIII, 4. referatur expreſſe inter הגדלות אשר־עשה אלישע ſ. magna illa atque inſignia facta, quæ fecit Eliſa, quod procul dubio abſurdum eſſet, ſi res hæc ex cauſis phyſicis contigiſſet. Stat itaque firmo talo mortuum & hunc reverà, & miraculoſè reſuſcitatum fuiſſe.

§. 28. Ultimus qui in V. T. refertur reſuſcitatus,

tus, Anonymus iterum eſt, ſed talis, de quo, an vere fuerit mortuus nullus penè dubitandi relictus eſt locus. Is enim jamjam ſepulturæ proximus imò ſepulchro mandandus, cum, ingruentibus Syrorum copiis veſpillones deſtinatum ipſi ſepulturæ locum non poſſent attingere, ab iisdem proximè obvio, eique Eliſæi ſepulchro injectus, ubi Prophetæ oſſa contigit, revixit. II. Reg. XIII, 21. Litigant hîc ſatis operosè, ſed præter neceſſitatem Rabbini, quid hominis hic fuerit reſuſcitatus? Placet aliquibus, & in his Kimchio, fuiſſe hunc virum juſtum & pium, dictum שלום Sallum, maritum Huldæ Prophetiſſæ (cujus mentio habetur II. Paral. XXXIV, 23.) & egreſſum ſepulchro, rediiſſe domum, & genuiſſe quoq; filium חנמאל dictum. Alii contra ſentiunt fuiſſe eum impium atque indignum, qui juxta Prophetæ oſſa cubaret; inde ſepulchro rurſus egreſſum, ſtatim conci diſſe, alioque loco ſepultum fuiſſe.

§. 29. Amplectuntur hanc Judæorum gloſſam, tanquam ſcenæ ſuæ non peſſimè ſervientem, Pontificii, indeque Sanctorum reliquiis cultum aliquem aſſerere nituntur, quippe quem DEUS ipſe tanto miraculo edito requiſiverit. Verùm ſi maximè demus, rem ita, uti nugantur Hebræi geſtam, exſculpi aliud nihil poterit, quam non debere contumeliosè atque irreverenter tractari SS. λέιψανα, quo de neque noſtrum quisquam dubitat. Quid? quod aptiſſimè argumentum retorquet noſter *Chemnitius in Exam. Concil. Trid.* & ab Eliſæi exemplo concludit, ſepulturæ mandanda SS. corpora, non vulgi venerationi atque adorationi exponenda. Sed necdum huc ventum eſt, ut neceſſum ſit has Judæorum tra-

ditiones recipere; ut enim prior quoad nominis aliasque circumſtantias plus æquo curioſa ſine fundamento ſufficienti, ita poſterior nullo modo videtur probabilis, cum in SS. non extet exemplum alioquin ullum reſuſcitati ex mortuis damnati, quicquid ſit de illis, quos Pontificii fingunt Paparum ſuorum meritis atq; miraculis ab inferis reductos.

§. 30. Sed hæc hactenus de illis quorum mentio fit in Vet. Teſtam. unum non pigebit addidiſſe: Hornium nempe conjicere, ſepeliendum illum, eundem eſſe cum Gentilium Eride Armenio, de quo *Plato X. de Re-pub. & Euſebius IX. de Præp. XXXV.* Non equidem negari poteſt, multa ejusmodi Gentiles ex SS. Literis, ſive fama etiã ab Eccleſiâ Judaicâ emanante hauſiſſe, & poſtea ſuis involuta fabulis poſteritati tradidiſſe; ſed quæ hîc Hornius argumenta addit, vix videntur omne ferre punctum. Ait enim fuiſſe illum militem Syrum, cum autem Syria dicatur Aram, inde Græcos feciſſe Armenium. Primùm militem eum dicit, ſed ſine textus S. autoritate: deinde Syrum etiam præter S. Codicis fidem: juxta illum enim Ebræus potius fuiſſe videtur & de illa gente, quam tum perſequebantur Syri ſ. Aramæi conf. v. 19. d. c. XIII. & capp. ſeqq.

§. 31. Pergimus ad Novum Teſtam. & ſuſcitatos ejus tempore à Chriſto & Apoſtolis intuemur. Inter illos qui à Chriſto in vitam reducti ſunt, quosdam quaſi gradus obſervat ex Nyſſeno Gerhardus: *primo*, inquit, *anno excitavit filiam Jairi modo defunctam, neque dum domo ad ſepulturam elatam. Secundo anno excitavit filium viduæ in Nain, qui jam dum ad ſepulchrum deferebatur; tertio anno reſuſcitavit La-*

zarum,

zarum, ſepulchro jam dum illatum & ante quatriduum mortuum; tandem etiam proprium corpus divinâ virtute ex mortuis reſuſcitavit, quod eſt miraculorum omnium maximum & diviniſſimum, ut nos in fide reſurrectionis confirmaret. Hæc illi.

§. 32. Primùm itaque reſuſcitata eſt filia Jairi, cujus hiſtoria habetur Matth. IX, 18. Marc. V, 22. Luc. VIII, 41. Poſſet moveri dubium, fueritne puella dicta verè mortua, cum Chriſtus ipſe dicat: τὸ παιδίον ȣ̓κ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει. *Puella non mortua eſt, ſed dormit.* Reſpondemus nos; dormiviſſe puellam Chriſto, mortuam fuiſſe hominibus. Nimirum cum impoſſibile eſſet, humanâ ope aut virtute ſuſcitare defunctam, Chriſtus divinâ, quâ pollebat virtute, æquè facile ſuſcitare eam poterat, ac homo hominem alium dormientem. Quem hîc εὐφημισμὸν quærit *Grotius ad Matth.* 9, 24. nos non agnoſcimus. Notum eſt quid gentiles verborum conquiſiverint ad molliter velandum triſte illud & πάντων φοβερῶν φοβερώτατον, mortis nomen, qua de re videri præter cæteros poteſt Theologus meritiſſimus, ὁ μακαρίτης Dilherrus, Præceptor noſter ſemper venerandus, lib. 1. Elect. cap. XVI. & Tom. I. Diſſert. philolog. Diſput. XV. de antiquo ritu funerum. Verum alio longe ſenſu atque ſcopo gentiles ſuos εὐφημιςμȣ̀ς uſurparunt, quam Chriſtiani: illi ne mortis recordari cogerentur, quam, ſine fiduciâ alterius vitæ exiſtentibus, horribilem eſſe neceſſe erat; hi autem, ut mortis terminum, reſurrectionem, ſubinde in memoriam ſibi revocarent, atque ita mortis etiam deſiderium ultro excitarent, ſomnum dicebant mortem. *Mortuos dormientes appellat Scripturæ veraciſſima con-*

 ſuetu-

ſuetudo, ut, cum dormientes audimus, evigilaturos minimè deſperemus inquit alicubi *Auguſtinus.* Verum hîc alia mens Chriſti, uti diximus. Reſpondent tamen phraſi cæteri Chriſti actus, quibus in reſuſcitatione hujus puellæ uſus eſt, ut: quod vocaverit eam, quod manu apprehenderit, quo fere modo dormientem excitare ſolemus. Alioqui verè mortuam fuiſſe puellam ſatis probat textus aliquoties & inter cætera Lucas c. IX. v. ult. qn. ait: καὶ ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα αὐτῆς & *reverſa eſt anima ejus.* Si reverſa, ergo corpore prius exceſſerat. Simili argumento uſi ſumus etiam ſuperius in hiſtoria Sareptani ex mortuis reſuſcitati.

§. 33. Abuſus eſt præter alios hoc Chriſti dicto etiam *Anonymus ille Pſychicus de ſtat. Anim. ſepar.* illudque ad confirmanda ſua deliria detorquere conatus eſt pag. 149. dicti tr. Nempe cum Chriſtus ait, non mortua eſt puella, ſed dormit, exponit ipſe, *non mortua eſt quoad animam, ita ut anima interierit, ſed dormit.* Sed & textus ipſi repugnat συνάφεια & ipſemet ſua cædit vincta. Quis enim credat, τὸ οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει Chrîſtum ſic accepiſſe, cum expreſſe dicantur ſpectatores εἰδηκέναι ὅτι ἀπέθανε; neque credibile eſt, quod quidem aſſerit Grotius, ad Matth. IX, domum hujus Archiſynagogi fuiſſe Sadducæorum opinioni addictam, alioqui vix unquam aliquid de filiæ reſuſcitatione ſperare auſus eſſet Jairus. Deinde hæc ipſa expoſitio, quam huc infert pſychicus ex propriis ipſius verbis incongrua eſſe convincitur: quandoquidem enim *illæ animæ* (ut ipſe ait, p.c.) *Deo vivant, qui in iis ſuas operationes habere pergat, quas illæ etiam, licet omnium ſenſibilium incapaces in ſe tamen admittāt, iisq; tanquam vivens aliquod afficiantur*; quis credat

has

has animas, tum maximè operantes, vocari aptè poſſe dormientes? ἄτοπον! Rem omnem breviter & accuratè complexus eſt B. Dannhavverus Hodoſoph. phæn. VIII. p. m. 629. *Puella*, ait, *non fuit mortua, ſed vixit Chriſto ac Jairo in fide, æſtimatione verâ Marc. V. 39. in ſimili, extincta in lychno flamma, cum ſtatim reaccenditur, phyſicè quidem extincta eſt, non tamen exiſtimatur extincta: neq. ideò impropriè tale eſt, quod æſtimatione tale eſt, niſi & homo, juſtitia Chriſti imputata juſtus, impropriè dicatur juſtus.* Hactenus B. Dannhavverus.

§. 34. Secundo loco excitavit Chriſtus filium viduæ in civitate Nain, de quo Lucas c. VII, 11. nec habetur hæc hiſtoria apud alium præterea Evangeliſtarum, quod tamen ipſum veritati ejus nihil derogat. Minus de eo dubitari poteſt, fueritne reverà mortuus, cum hiſtoria Evangelica palam teſtetur collocatum jam tum in feretro & ſepulchro inferendum fuiſſe, niſi inſperatò Chriſtus occurriſſet, & lugentis viduæ miſertus juvenem vitæ reſtituiſſet.

§. 35. Succedit porro Lazarus Bethanienſis, Mariæ & Marthæ frater, Chriſto dum viveret in terris, eximiè charus. Prolixè ejus hiſtoriam texit Johannes c. XI. & quidem ſolus. Contenti enim cæteri Evangeliſtæ vel uno miraculi adeò illuſtris exemplo poterant eſſe, ad demonſtrandam piis mentibus Chriſti divinitatem, nihil profecturi apud obſtinatos & incredulos, ſi vel maximè plura junxiſſet. Conjectura eſt Grotii, in h. l. *tacuiſſe ideò Evangeliſtas hoc miraculum, quòd noſſent paratas Lazaro ob id à Judæis inſidias (Joh. XII, 10.) Johannem verò, qui Evangelium ſuum poſt cæteros demùm ſcripſerit, narrationem illam*

liberè

liberè potuiſſe inſerere ſuæ hiſtoriæ, erepto jam per mortem iteratam Judæorum ſævitiæ atq; invidiæ Lazaro: Quod nos ſuo loco relinquimus.

§. 36. Quod ad rem ipſam attinet, quod Chriſtus (v.11.) de Lazari ſomno dicit, id exponendum eſt, juxta ea, quæ diximus ſupra §. 32. de filia Jairi, & ut ipſe ſuppeditat textus præſens (v.13.) non de κοιμήσει τȣ̃ ὕπνȣ, ſed τȣ̃ θανάτȣ. Monemus hîc & illud, contra Anonymi citatam ſuperius ſomni explicationem facere v. 14. cap. præſentis: τότε εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησȣ̃ς παῤῥησίᾳ Λάζαρος ἀπέθανεν. Unde ſatis patet priorem de ſomno phraſin intelligendam impropriè & κατὰ παροιμίαν. Conf. Joh. XVIII, 29. ubi hæc inter παῤῥησίαν & παροιμίαν diſtinctio fundamentũ habet. Illud magis expoſitione videtur indigere, quod Chriſtus dicit v.4. αὕτη ἡ ἀσθένεια ȣ̉κ ἐστι πρὸς θάνατον: *Morbus hic non eſt ad mortem*, quæ verba ſi crude accipiantur, illi, qui ſecutus eſt, eventui omninò contraria ſunt. Morbum enim iſtum mors conſecuta eſt vera & talis quæ cadaver exanime ſepultura indigum & poſt quatriduum etiam fœtidum reddidit, quemadmodum canit Prudentius in Enchir. quando *apparuit*

—— Sciſſum fractis foribus monumentum,
Unde putreſcentis redierunt membra ſepulti.

Scilicet fuit omninò morbus ille ad mortem terminativè, (licet non ultimatè) ſed non item ad manſionem in morte ordinariam & conſuetam, ita ut Lazarus quieverit deinde in ſepulchro uſque ad diem extremum. Potior autẽ hujus morbi finis fuit gloria DEI, in quam ultimò terminabatur, cum virtute miraculosâ, extraordinariâ & planè divinâ Lazarus à morte reductus, atque ita multorum in Chriſtum

fides

fides confirmata partim, partim noviter accenſa fuit, (v. 45.) adeò quidem, ut hoſtes ipſi, alioqui pertinaciſſimi, in conſcientiâ convicti, miraculorum divinitatem agnoſcere cogerentur (v. 47.) & præter blaſphemias atque minas quod naſcenti Evangelio opponerent, nihil habuerint. Ita Lazari morbus non tam ad mortem, quàm ad DEI gloriam tendit.

§. 37. Tam illuſtre autem hoc Lazari reſuſcitati miraculum viſum eſt veteribus, ut ejus hiſtoriam in locis Sacris frequentiſſimè, ad excitandam reſurrectionis venturæ memoriam depingi curaverint. & notatu dignum eſt quod referunt *Autores Romæ ſubter. Lib. VI. cap. XI.* factum plerumque Lazari ſimulacrũ, pueruli forma, cujus rei cauſam ipſi reddunt his verbis: *Jure optimo poſt adeptum reſurrectionis beneficium, pueri effigiem exhibens, pictorum manu deſcribitur, cujus plane nomen recentis vitæ privilegio auctus, apud orthodoxos Patres ſortitus eſt.* Cæterùm quæ poſt reſurrectionem Lazari à morte facta fuerint, non ſatis conſtat. Vixiſſe eum poſt XXX. annos tradit Epiphanius hæres. LXVII. Pontificiorum nonnulli tradunt in Galliam eum veniſſe atque ibi etiam obiiſſe. Verũ quid hæc traditio ſolidi crepet oſtendit citatus à nobis etiã ſupra Theologus Pariſienſis celeberrimus *Joh. Launoyus in Variis ſuis de commentitio Lazari & Maximini, Magdalenæ & Marthæ in Provinciam appulſu, opuſculis,* ubi ab initio ſtatim probat *à tempore Chriſti, ad A. usque M. à Græcis univerſim & Latinis traditum eſſe, Lazarum, Magdalenam & Martham in Oriente obiiſſe.* Sufficiant hæc de iis, quos Chriſtum reſuſcitâſſe tradunt Evangeliſtæ, parciores ſane multo hâc in re, recentioribus martyrologiorum ſcriptoribus, qui

E reſuſci-

reſuſcitatos ex mortuis Sanctis ſuis magno numero & cumulo liberaliſſimè tribuunt.

§. 38. Superſunt duo adhuc reſuſcitatorum ab Apoſtolis exempla, quorum prius deſcribitur Actor. IX, 40. nempe Tabitha mulier inſigniter pia πλήρης ἀγαθῶν ἔργων καὶ ἐλεημοσύνων ὧν ἐποίει. Hæc cum eſſet defuncta, pro more veterum, lauta, & deinceps in ſuperiori cœnaculo tantisper repoſita fuit, donec fidelium, & præcipuè viduarum, in quas benignitaſuam vivens exercuerat Tabitha, monitis accerſitus Petrus, precibus ad Chriſtum fuſis eam in vitam revocavit.

§. 39. Ultimo loco occurrit Eutychus Actor. XX, 9. qui, cum Paulum in multam uſque noctem concionantem audîſſet, ſomnóque obrutus ex ſummis ædibus delapſus, ſublatus eſſet mortuus, à Paulo in vitam revocatus fuit. Oritur hîc quæſtio, cum cit. v. 9. expreſsè dicatur de Eutycho, ἤρθη νεκρὸς, Paulus autem v. ſeq. dicat ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστιν, quomodo hæc invicem conveniant? *Grotius in locum præſentem* verba Pauli ita exponit: *Jam, dum loquor, vita ei redit*: Nec multo aliter *Gerhardus L. de Morte. §. 68. Paulus*, ait, *de Eutycho dicit, anima ejus eſt in ipſo, non quod Eutychus revera non fuerit mortuus ſed quia anima ad preces Pauli in priſtinum domicilium mox erat reverſura*: *B. D. Dannhavverus* verò *in Hodoſoph.* propriè verba Pauli intelligit, & *ſolutam in eo corporis & animæ unionem, adeóque Eutychum revera fuiſſe mortuum animam tamen in corpore adhuc fuiſſe, non informando ſed aſſiſtendo ſtatuit.* Utram amplectamur ſententiam, res ipſa ſalva erit: utraq; enim verè mortuum & miraculoſè reſuſcitatum concedit Eutychum.

§. 40.

§. 40. Atq; hi quidem ſunt bis-mortui, quos tales eſſe certò & infallibliter novimus, Sacrarum literarum perſuaſi autoritate: præter hos an qui ſint alii, à Chriſto, Apoſtolis & Apoſtolicis viris reſuſcitati, ut non negabimus, ita tantum nobis non ſumemus, ut de re adeò incerta & dubia certi quid definiamus. Si qui tamen ſunt, idem de illis, quod de noſtris, ſtatuendum fuerit.

§. 41. Quæruntur jam de bis-mortuis hisce communiter aliqua curiosè magis quam neceſſariò aut etiam utiliter? Diſputant Canoniſtæ, an talis ſit in integrum reſtituendus? Sed hoc cum noſtri non ſit fori, nos JCtis relinquemus. Quærunt alii alia. Nos id unum conſiderabimus, quod à multis quæri ſolet, quinam harum animarum ſeparationis tempore ſtatus, qui fuerit locus? Eſt ſane & hæc ipſa quæſtio in ſe ſupervacanea, poſſetque ſufficere pie eruditis, ſcire quod ſint animæ ejusmodi in manu DEI, cui morientes pii ſpiritum ſuum commendant. Certe eam inter curioſas & tales, quæ docte ignorantur, refert *Lorinus in Act. XX, 10. D. Sebaſt. Niemann in diſſert. de diſtinctis Pontif. in inferno claſſibus, c. III. §. 2. Hackſpanius nott. ad* II. *Reg. XIII, 21. B. D. Dannhavverus in Poſtill. German.* aliique. Sed cum non quieverit multorum procax induſtria, & ſcrupulum inde ſæpe moverit piis mentibus, accedatque adverſariorum ad hæc exempla provocatio, cum nos ex SS. literis duo tantum poſt hanc vitam ψυχοδοχεῖα dari probamus; nos ut his ſatisfaciamus pro viribus, id oſtendere conabimur: Si maximè locum, in quo fuerint animæ determinare atque invictis argumentis probare non valeamus, inde tamen tertium aliquod ψυχοδοχεῖον, nullo modo poſſe exſculpi.

§. 42. Difficile autem videtur certi aliquid inveſtigare cum ipſi qui reſuſcitati ſunt, nihil de ſtatu intermedio retulerint, quantum quidem in Scripturis reperimus, aut etiam referre forte nihil potuerint. Statuit ita *M. Ant. de Dom. Lib. V. de Republ. Eccleſ. cap. VIII. §. 94. Quid*, inquit, *narrare potuerunt, niſi fortaſſe per modum ſomnii, cum in corpore rurſus utendum fuerit phantasmatibus; quæ verò extra corpus intellexerunt in phantasmatibus non ſervantur.* Non longè abit inde ſententia Lutheri Comment. ad Gen. XLII. fol. 114. *Reſuſcitati à Chriſto nihil potuerunt teſtari, quam ſe dormiviſſe & decubuiſſe in lecto, & ſervatos eſſe in ſinu Abrahæ, ut nunc in ſinu Chriſti ſervantur.* Eodem recidunt quæ habet *Muſæus, Diſput. I. de Anim. ſepar. habitâ Witteb. Anno 1661. §. 47.* quamvis ille etiamnum dubitari poſſe aſſerat, annon aliquid de ſtatu alterius vitæ retulerint reſuſcitati illi, eò quod ab autoritate negativa hâc in parte non valeat conſequentia. Quicquid hujus ſit, nobis non videtur probabile, eos aliquid retuliſſe, non ob adductam à M. Ant. de Dom. rationem de diverſo intelligendi modo, ſed ob Pauli authoritatem qui id quod in tertio Cœlo audiverat, vocat *ἄῤῥητα ῥήματα, ἃ οὐκ, ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι* 2. ad Cor. XII, 4.

§. 43. Hinc merito inter nugas atque aniles Monachorum fabulas reputamus putidiſſima Pontificiorum commenta, quæ de aliquibus referunt poſt mortem reverſis, & mirabilia multa de ſtatu alterius vitæ renunciantibus. Eſt exemplum ejus generis ap. *Bapt. Fulgoſum Lib. I. factorum dictorumq; memorab. c. VI.* de Curina quodam, per errorem ſpirituum, judicii miniſtrorum ad tribunal raptato, cum illi alium, ejusdem nominis fabrum ferrarium ac-

cer-

ceſſere debuiſſent. Hinc Curinam iſtum, ait Fulgoſus, poſtea revixiſſe, narraſſeque quæ intereà viderit; fabrum autem illum ferrarium defunctum eſſe. Paria ex Gregorii Dialogis (quorum fidem & autoritatem oſtenderunt *Robertus Cocus in Cenſura ſua p. 413. & ſeqq. & Rivetus Lib. IV. Crit. S. c. XXIX.* vapulantes ideo *Labbeo Nott. ad Bellarm. de ſcriptt. Eccleſ.* licet diſſimulet quid hac de re ſentiant *Poſſevinus in appar. & Sixtus Senenſis Bibl. S. Lib. IV. p. m. 294.*) mutato vero Curinæ nomine in Stephani refert Bellarminus apud *Dorſcheum, Theol. Zachar. Tom. I. c. VII. Sect. III. §. 102.* & ridiculè addit: *Hæc non fieri à ſpiritibus iſtis vero errore, ſed ut per iſtum quaſi errorem qui mortuus fuerat reviviſceret & narraret viventibus tormenta. &c.* Hæc ille. At hunc tormenta inferorum hominibus narrandi modum DEO diſplicere apertè teſtatur hiſtoria Epulonis (Luc. 16.) qui mortui in hunc finem reſuſcitationem petens repulſam tulit, & ad verbum DEI in ſcriptis Prophetarum & Moſis remiſſus eſt, unde haurire tantum quantum ſatis eſt poſſint vivi. Regerit hîc *Biſſelius Jeſuita Exempl. Trag. VII. pag. 199. non obtinuit iſtud Epulo dives, nec miſſus eſt Lazarus à mortuis ad vivos; non, quod miſſiones tales aut fieri non poſſent, aut non verè quandoq; realiterq; fierent; ſed quod illis antiquæ legis temporibus aliter plerumq; divino conſilio voluntatiq; viſum eſſet.* Verum quis hîc non videt deſperatæ cauſæ fruſtrancum effugium? Si enim in N. T. hoc fieri potuit imò factum ſæpius eſt, cur non itidem in Veteri? *DEO* inquit, *aliter viſum.* At unde hæc DEI voluntas probabitur in N. T. mutata? Nos certè tamdiu eandem credemus perſtitiſſe, donec aliud nobis argumentis idoneis, & ex SS.

literis deſumptis oſtenſum fuerit. Sed hæc obiter.

§. 44. Revertimur ad rem ipſam, & quinam animarum talium ſeparatarum ſtatus locusque fuerit, inquirimus. Et ſane ſi ſententias omnes de animarum poſt mortem loco & receptaculo ſpectamus tot ſe ſententiarum offerunt divortia ut numerum etiam eorum inire ſit admodum difficile. Occurrunt (1.) illi qui cum Epicuræorum grege unà cum corpore etiam animam interire ſtatuunt. Neq; verò opinio, quantumvis adeò profana apud Gentiles ſolùm (ut Ariſtoxenem Muſicum cujus meminit *Cicero I. Tuſculan.*) invaluit, ſed & in ipsâ Eccleſia DEI & Veteris & N. T. fautores reperit. Ita Sadducæi à Chriſto propterà refutati Matth. XXII. Ita Thnetopſychitæ hæretici, orti Sec. poſt natum Chriſtum VII. & ante hos Arabiani Sec. III. qui docuerunt τὰς ψυχὰς συνδιαφθείρεσθαι τοῖς σώμασι, καὶ ἀναβιώσεσθαι σὺν αὐτοῖς: *Animas interire cum corporibus, & cum iisdem rurſum vivificari.* Videri de iis poſſunt *Euſebius Lib. VI. cap. XXXI. Auguſtinus de hæreſibus ad Quod vult DEUM hæreſ. LXXXIII. Damaſcenus lib. de hæreſ.* Diſputavit adverſus eos Origenes eosque ad Palinodiam adegit teſte *Euſeb. l. d. c. XXXVI. & Niceph. lib. V. c. XXIII.* Eandem quoque hæreſin profitentur theſes editæ Cracoviæ A. ſuperioris Sec. LXVIII. *Negamus* (dicitur ibi) *aliquam animam poſt mortem manere, ſed illud dicimus excogitatum ab Anti-Chriſto, ad ſtabiliendam ſuam culinam perfictum purgatorium & invocationem Sanctorum.* Pudet equidem alioqui Photinianos apertè profiteri hanc ſententiam (præſertim de animabus piorum ſalvandis) tantopere Chriſtianis omnibus abominabilem ſuo merito, ſed cum illi omni animæ

poſt

poſt ſeparationem à corpore motum omnem & ſenſum, intellectum, memoriam, aliasque animæ facultates negent, & præterea etiam dicta Scripturæ ejusmodi nobis objiciant, quæ corporis pariter & animæ interitum præ ſe ferre videntur, (quale eſt inprimis illud Matth. X, 6.) eos etiam dici poſſe animæ immortalitatem negare cenſet *B. Hülſemannus in Expoſit. Ms. art. de ſtatu Anim. Separ. & Redunit.* Horum autem φλυαρίας refutavit *B. Gerhardus L. de Morte §. 149. & ſeqq.* Nos hîc id unum ex Hulſemanno, loco modo laudato addimus: *In loco ſupra adducto Matth. X, 6. τὸ ἀπολῦσαι, non referendum eſſe ad τὸ εἶναι animæ, ſed ad τὸ εὖ εἶναι, quo pacto etiam Diaboli dicuntur perdi, quod certè non de eorum eſſentiali annihilatione, ſed cruciatu ſaltem intelligendum eſſe cuivis facile patet. Vid. 2. Petr. II, 1. 2. 3. 7. Apoc. XVII, 18. 19. Ep. Jud. v. 5. Jac. IV, 12. Matth. 25, 41.*

§. 45. Hæc de iis qui immortalitatem animæ negarunt atque adeò ſtatuere hic cogerentur, noſtros l. revera non eſſe mortuos l. & animam & corpus una reſcuſcitata fuiſſe. Notandum autem imputatam quibusdam hanc de mortalitate animæ ſententiam præter verum, quod l. cit. notavit B. Hülſeman. Ita Origeni hæc ſententia, ſed falsò, tribuitur ideò, quia ſpiritibus corpora etiam finxit, quod oſtendit *Euſebius Hiſt. Lib. VI. c. XXXVI.* Pari modo Luciferianis affictum eſt, credidiſſe eos animam mortalem, quod dicerent eam ex transfuſione generari. referente *Auguſtino de hæres. c. LXXXI.*

§. 46. Credimus nos, SS. literarum ſecuti autoritatem animam poſt corpus ſuperſtitem degere, quod quidem ipſum nobiſcum plurimi & confeſſi.

feſſi ſunt, & confitentur etiamnum, non magis tamen inter ſe concordes quam vel Philoſophi vel horologia (ut ait Seneca.) ita quidam ſtatuebant apud Veteres animas poſt mortem circa corpus aliquandiu deſidere, & hoſpitium vetus, licet non inhabitare amplius, certè ægrè relinquere, atque ita deinceps per morarum ſpatia in loca alia atq; alia devehi atq; deportari, donec fixam & duraturam perpetuò ſedem ſortiantur. Et videntur ab hoc gentilium delirio (quod mortuos conclamandi apud eos ritum perperit) aliquid mutuati otioſi quidam & male feriati Monachi, qui animas defunctorum, circa corporum ſuorum ſepulchra vagabundas atque errantes populo ſimplici perſuadere conati ſunt. Et, quod mireris, ſunt in hâc ſententiâ Jeſuitæ *Conimbricenſes, qui Diſp. VI. de An. ſep. Art. XI. ſtatuunt: animas hominum poſt mortem ad tempus etiam in corporibus remanere, etſi non informent, idque non ſolùm extraordinariâ DEI potentiâ in uno atque altero exemplo fieri poſſe, ſed ſemper & in omnium hominum morte naturaliter accidere.* quibus conſentit *Gregor. de Valent. Exam. Myſt. Calvin. lib.* II. *cap.* VIII. Verùm non fuiſſe tam propinquam corpori ſuo defunctorum noſtrorum animam (ſi tamen ſecundum nonnullos Eutychum excipias) non ſolũ ex V. T. ſed & N. T. hiſtoriis patet, ubi ſubinde dicitur anima reverti. (שוב & ἐπιστρέφει) & bene notat ad Luc. VIII, v. 55. Grotius: *Providè hoc* (ἐπέστρεψε) *adjecit Lucas ut obiter doceret animum humanum non eſſe* κρᾶσιν *corporis, nec aliquid, quod cum corpore intereat, ſed* αὐτυπόστατόν τι, *quod poſt exitum vitæ mortalis alibi eſt, quàm ubi corpus. Id enim docet vox* ἐπέστρεψεν.

§. 47.

§. 47. Conſultò hîc prætermittimus de animarum loco poſt mortem Gentilium vaniſſima ſomnia, quæ ex ipſis etiam ſaniores nonnulli riſere. Quæ enim de campis Elyſiis, de inferni regiâ, cymba Charontis, Cerbero, Lethe & Styge, apud Poëtas & inpr. Senecam in Tragœd. leguntur, ea recitâſſe eſt refutâſſe. Nec vacat Platonicorum de communi ψυχοδοχείῳ ſententiam excutere, in quod ille animas poſt mortem reduxit poſtliminiò. Adſtipulati illi ſunt Judæi dum ſimile aliquod Goph גופ finxerunt ap. *Pokockium notis in Portam Moſis, R. Maim.* & præter eos Bragmanes quod videre eſt ap. *Palladium & Ambroſium de Bragmanibus, quos edidit Biſſæus pag. 22. 24. & 70.* denique etiam noviſſimè ſententiam hanc Platonis recoxit & interpolavit *Sandius in tract. de Orig. Animæ hum.* Nec prolixè immorabimur Pythagoræorum tantopere decantatæ μετεμψυχώσει, quam tamen Philoſopho illi injuriâ affingi probare ſatagit *Mornæus de verit. Relig. Chriſtianæ, c. XIV.* Videri poteſt de Platonis ſentētiâ *Urſinus in tract. Germ.* vom Zuſtand der glaubigen Seelen/ *Lib.* III. *c, V. & ſeqq.* ubi oſtendit quantum Platoni ſit propinquus Origenes. De Pythagoræorum verò opinione *idem l. c. c. IV. &* πολυμαθέστατος *Spizelius, Fautor & Præceptor noſter omni obſervantiæ cultu venerandus, in tract. ſuo de Re Liter. Sinenſium Sect.* XIII. ubi vaniſſimæ hujus opinionis apud varias gentes originem & incrementa prolixè atque eruditè deducit.

§. 48. Non majoris momenti ſunt Turcorum hâc de re placita, ridicula ſane & vel pueris incredibilia, quæ prolixè refert citatus modo *Pokockius l. c. cap.* VII. Judæos quod attinet, ſunt illi admodum inter ſe diſcordes, quod videre eſt in *Buxtorffii Synag.*

F *Jud.*

Jud. c. XLIX. Apud Galatinum verò de Arcanis Cathol. Verit. (& quem ille fideliſſimè ſecutus eſt *Joſ. de Voiſen. in pug. fidei part.* III. *Diſt.* II. *cap.* VIII.) communis Judæis quàm plurimis ſententia dicitur fuiſſe, mortuos omnes deſcendiſſe, & etiamnum deſcendere in infernum, quem illi variè diſtinguunt, ibiq; aliquandiu moratos demum judicari an digni ſint vita futuri ſeculi, an vero præcipitandi in שאל תחתיה ſ. *infernum inferiorem* & damnatorum receptaculum.

§. 49. Fuerunt inter Chriſtianos omni penè ævo, qui ſimile aliquid ſtatuerunt ſi non per omnia, ſaltim quoad plura ſententiæ ejus capita. Referemus nos huc illos omnes, qui animas quaſcunque ante diem extremum non videre DEUM, ſed aſſervari in cuſtodiâ quaſi aut certe loco, qui diſtinctus ſit à cœlo beatorum, ibique quieſcere otiosè & reſurrectionem corporum ſuorum, atque cum iiſdem redunitionem expectare aſſerunt. Etſi enim horum quidam, quos mox nominabimus, ψυχοδοχεῖον illud Paradiſum, alii ſinum Abrahæ, alii (*cit. Comar. loco ſæpe cit. pag.* 180.) locum refrigerii, alii aliter appellent, omnes tamen eò tendunt, ut locum iſtum non gaudii æterni capacem, ſed talem aſſerant, qui cuſtodiæ potiùs, quam cœnaculi nuptialis ſimilis ſit. Videri poſſunt quos allegavit ibi *Comarinus & Montacutius Orig. Eccleſ. Tom.* I. *part.* II. *p.* 417. *& ſeqq.* Quàm autem maturè hæc opinio invaluerit & quos habuerit aſſertores per Secula invicem ſuccedentia patet ex *Sixto Senenſi Lib.* VI. *Bibl. S. Annot. CCCXLV. p. m.* 714. ubi eos allegat, qui ſententiæ huic fuere addicti. Adducit autem hos ſecundum temporum ſeriem locatos: *Jacobum Apoſtolum in Liturg. div. Sacrificii, Irenæum, Juſtinum Martyrem*

tyrem, Tertullianum, Clementem Rom.; Origenem, Lactantium, Victorinum Martyr. Pitabionenſem, Prudentium, Ambroſium, Chryſoſtomum, Aut. Oper. Imperf. in Matth., Auguſtinum, Theodoretum, Aretam Cæſareæ Epiſcopum, Oecumenium, Theophylactum, Euthymium Zigabenum, & deniq; Johannem XXII. *Pont. Rom.* Audacius loquuntur *Remonſtrantes* qui huic ſententiæ omnes ante Annum Chriſti CD. Patres aſſenſum præbuiſſe ſcribunt *Apol. c.* XIX. Addi poteſt ſupra citatis à Sixto Senenſi autoribus etiam *Hieronymus in cap.* IX. *Zachariæ, & Epiſt.* III. *ad Heliodor. de morte Nepotiani cit. Montacut. Orig. Eccleſ. p.* II. *pag. 418.* Videri etiam poſſunt *Antiquitt. Eccleſ. Excell. Dn. D. Præſidis paſſim & inprimis Sec.* II. *Art. V. §. 10. Sec.* III. *Art.* I. *§. 38. Art.* V. *§. 13. & Art.* VII. *§. 71. Urſinus* **vom Zuſtand der glaubigen Seelen &c.** *lib. 2. p. 92. 93.*

§. 50. Damnata eſt hæc ſententia in Anabaptiſtis, & dudum in Fratricellis, quorum autor Hermannus quidam Italus, juſſu Bonifacii VIII. Ferrariæ exhumatus fuit & crematus teſte *Oſiandro Cent.* XIII. *Lib.* IV. *cap.* IX. Sentiunt quoque non abſimilia Photinianorum nonnulli; & non longe inde abeunt Græci, qui, etſi purgatorium negent, pro defunctis tamen intercedun, ut tolerabiliorem nanciſcantur locum, teſte *Kromajero Hiſt. Eccleſ. Cent. V. pag. 177.* quamvis Leo Allatius peculiari tractatu edito hanc aſſertionem ad Purgatorium trahat, refutatus propterea ab *Excell. Dn. D. Veielio in Defenſ. Exercit. Hiſt. Theolog. de Eccleſiâ Græcan. hodiernâ Art. V. de Purgat. pag. 161. & ſeqq.* Noviſſimè denique prodiit *Anonymus Sriptor. Seriæ Diſquiſitionis de ſtatu loco & vita Animarum ſeparatarum*, qui ex his omnibus, quod viſum eſt ſibi idoneum, decerpſit & ſententiam

de ψυχοπαννυχία variè incruſtavit & perpolivit. Sed cum huic homini ſufficientiſſimè reſponſum ſit ab *Excell. Dn. Præſide in tract. ſæpiùs allegato*, nos hîc poſt Homerum Iliada non ſcribemus.

§. 51. Quod ad Patres attinet, quorum ſupra ex Sixto Senenſi & aliis mentionem fecimus, quiq; pro hâc ſententia forte etiam ab aliis adducuntur, notamus paucis: (ſingula enim eorum loca adducere atq; examinare nimis prolixum foret) quædam eorum, quæ citantur, ſcripta, ut primum illud Jacobi Apoſtoli, eſſe ſuppoſititia; quædam verò loca ambigua & talia, ut commodè adhuc & orthodoxè exponi poſſint, quædam etiam talia, ut conjectando qs. non ſtatuendo aut definiendo rem proponant, adeoq; ſententiam contrariam & veram non excludant. Orthodoxam verò ſententiam præter modo laudatum Dn. Præſidem egregiè quoq; defendit *Muſæus in citata aliquoties Diſput. de ſtatu An. ſepar.*

§. 52. Mentionem injecimus etiam ſupra Johannis XXII. Pont. Rom., cui hanc ſententiam tribuunt Guilelmus Occam, & Hadrianus VI. Papa (*teſte Sixto Senenſi l. c.*) & *Funccius in Chronol. ſua ad A. C.* 1332. Verùm hoc à Pontifice ſuo amoliri conantur idẽ Sixtus Senenſis paulò poſt loc. cit. & *Sanderus de Viſibili Monarchia Eccleſiæ Lib. VII. p. m.* 394. Et ille quidem hoc apud probatos Scriptores non eſſe undequaque certum ait; Occamum infenſum huic Pontifici & Ludovici Imperatoris partibus addictum teſtem eſſe ſuſpectum, & ob id in Concil. Trid. quantum ad hoc reprobatum. Verum ℞. Si damnatus eſt quantum ad hoc Occamus, damnandus etiam cum eo fuerit Adrianus VI. Pontif. quem ipſe Sixtus Occamo facit ὁμόψηφον. Conciliet ſane inter ſe Sixtus Sen. Cadmæos fratres, Adrianum & quem pro contraria parte adducit, Bened. XI. utrumque Pontificem & ſcilicet infallibilem. Alterutrum ſane neceſſe erit hic dormitaſſe. Sanderus ita eum excuſat, ut dicat paratum fuiſſe audire partem alteram, item revocâſſe etiam, quæ dixerit contra fidem, verum quomodo horum utrumque conciliari poſſit cum Papæ infallibili in controverſiis fidei autoritate, ipſe viderit Sanderus. Addit porrò habuiſſe eum hanc ſententiam communem cum multis Patribus, qui propterea hæreſeos non accuſentur. Sed Reſpondemus nos, noſtrum facientes illud *Cypriani ad Jubajanum*, quod citat *Exc. Dn. Præſes Antiquitt. Eccl. Sec. II. art. V.* §. 10. *Quæ in illis fuerunt ſtipulæ, myſterio nondum ſatis dilucidato, ea in aliis poſſe fieri hæreſin, poſt revelationem*

veri-

veritatis factam. Abunde enim contradixerunt Johanni σύγχρονοι ſui, & in his Benedictus, ipſius ſucceſſor, cujus decretum verbotenus ex Alfonſo de Caſtro recitat Sanderus. Denique ipſa Sanderi inconſtans & titubans de hâc re oratio bonitatem cauſæ, quam defendit, ſatis clarè oſtendit.

§. 53. Hi itaque, quos enumeravimus, omnes, animas noſtrorum locarent in inferno, vel alio, quem ſibi fingunt loco, inter cœlum beatorum & infernum medio. Sed cum locus ille, ut quidem ab iis deſcribitur, merum ſit rationis figmentum, hæc quoq; ſententia ad decidendam quæſtionem propoſitam nulli erit uſui.

§. 54. Examinandi nobis nunc veniunt Pontificiorum Theologi, & ipſi inter ſe non ſatis concordes, quâ nam in claſſe, quas in inferno diverſas faciunt, collocandæ ſint noſtrorum animæ? Cum autem tres ſint præter damnationis locum inferni apud Pontificios claſſes, Limbus nempe Infantum, Patrum, & Purgatorium, de primo quidem, Limbo Infantum, res clara eſt, quod vel ipſorum confeſſione noſtrorum animæ eò non fuerint delatæ. De Limbo Patrum forte aſſererent nonnulli, fuiſſe inibi eorum animas, qui ante Chriſtum reſuſcitati fuere; ſed cum locus ille idoneo Scripturæ teſtimonio non poſſit probari, eadem facilitate, quâ aſſeritur, rejicitur. Quin Limbum Patrum ex ipſius Alfonſi à Caſtro verbis egregiè evertit. *B. Dn. D. Dorſcheus Theol. Zach. part. I. cap. VI.* §. 74.

§. 55. Major Theologorum Pontificiorum pars eaſdem locat in Purgatorio, eo ſc. loco, unde animæ frequentiſſimè emigrare ſoleant & ad cœleſtem patriam transferri, proinde neque incredibile eſſe, quaſdam etiam in hanc vitam indidem revocatas eſſe. Non eſt nunc noſtri inſtituti totam de Purgatorio doctrinã refellere, aut omnia, quæ pro eo adducuntur, argumenta, ad examen revocare; præſtitit id dudum *Meiſnerus in tract. de fictitio Pontif. Purgat.* Sufficiet hîc oſtendiſſe, quàm nullo nitatur fundamento eorum argumentum, quod ex his ipſis reſuſcitatorum hiſtoriis pro Purgatorio eruere conantur. Præterquam enim quod de eodem ex ipſismet quidam dubitant, ut *Peltanus*, quidam etiam ut *Bellarm. de Purgat. lib.* II. *c.* VIII. iis animabus alium quendam locum eumq; optimum, qualis non eſt cruciabile illud purgatorium, aſſignant, nec per ipſorum hypotheſes ſatis certò aſſeri poteſt, hosce omnes ingreſſos eſſe in purgatorium. Multi enim ex

F 3 iis

iis valde fuerunt Sancti, quod negari non poteſt v. g. de Tabithâ & Lazaro, Chriſto tantopere dilecto. Jam autem ſecundum ipſorummet ſententiam, qui ſunt perfecti perfectione in viatorem cadente, à purgatorio immunes ſunt. Taceo hîc quod Pontificii ſtatuunt reſuſcitatos fuiſſe aliquos quorũ animæ in inferno fuerunt. Nota eſt fabula de Trajano ex inferis liberato à Gregorio M. item de Monacho, quem ob tres ſolum aureos, quos præter jus poſſiderat idem Gregorius in articulo etiam mortis ab excommunicatione abſolvere non voluerit, cujus tamen ſententiæ poſtea pœnituiſſe ajunt Gregorium, ita ut hominem poſt dies XXX. liberaverit ex inferno. Eſt & alia hujus farinæ hiſtoria apud *Stengelium, Jeſuitam in l. de Judic. Part. homini poſt mort. impendente c. VI.* ubi ait damnari tales ad infernũ à DEO ſub tali conditione, *donec hic vel ille Sanctus pro te oret &c.* Adeò etiam ipſi DEO reſervationes mentales ineſſe probare ſatagunt Jeſuitæ.

§. 56. Superſunt duæ adhuc Theologorum ſententiæ de Animarum iſtarum loco, quarum altera ſtatuit, fuiſſe eas in cœlo Beatorum, altera eaſdem collocat in loco tertio, qui neque cœlum fuerit neque infernus, ſed peculiaris & ab utroque horum diſtinctus locus, nullarumq; præterquam talium animarum capax. Non caret utraque ſententia nec ſuis difficultatibus, neque rationibus ad ſpeciem firmis. Prior ſententia placet *Comarino in Diſp. ſæpe citatâ*; poſterior *Bellarmino & Stengelio, ll. cc. & ex noſtris Meiſnero de purgat. Gerhard. L. de Morte, aliis.*

§. 57. Impugnat horum ſententiam Comarinus, eamque repudiat, eò quod, ut ipſe ait, *nova ſit & apud priſcos Eccleſiæ Doctores inaudita*; deinde quod ſit etiam *contraria Scripturæ & Antiquitati orthodoxæ*, denique etiam *faveat Pontificiorum Purgatorio.* Sed fortaſſe difficultates hæ utcunque ſunt ſuperabiles. Novam enim planè hanc ſententiam vix quiſpiam dixerit, qui Veterum ea de re ſcripta evolverit. Sane cum Auguſtinus, vel quisquis autor eſt librorum de mirabil. Script. animas illas in cœlo fuiſſe certò ſtatuere non velit, in inferno autem non fuiſſe certò credat, neceſſum eſt & illi tertium ejusmodi locum diſpenſationis, ut eum vocat Comarinus, non plane viſum fuiſſe incredibilem. Deinde quod ille ſcribit Patrum ante Gregorium neminem, alium præter cœlum & infernum animarum locum noviſſe, id vix probari poterit per ea quæ adduximus ſuperius ex Sixto Sen. & aliis Patrum antiquiorum locis.

§. 58.

§. 58. Et ſane ponamus Patres non injeciſſe ullam de loco ejuſcemodi tertio mentionem, quemadmodum & Scriptura ipſa mentionem de eo nullam habet, inde non ſtatim ſequetur hanc de loco tertio ſententiam ipſis contrariam eſſe, cum & Patres & Scriptura S. de receptaculis animarum ordinariis, hi autem de extraordinario loquantur. Unde & illud patet, ineptè hinc Pontificios pro ſuo Purgatorio concludere, quod ipſi omnium animarum, nondum planè purgatarum receptaculum faciunt ordinarium. Nec ſequitur: Concedunt noſtrates locum tertium extra cœlum & infernum, ergo Purgatorium. Quid enim eſt à genere ad ſpeciem concludere affirmativè & definitè ſi hoc non eſt.

§. 59. Viciſſim tamen & Comarini ſententia non paucis nec invalidis urgeri poteſt objectionibus Probat is eam eo ſolo, quod adduximus, fundamento, nempe ex dualitate locorum, quæ in Scriptura & Antiquitate orthodoxa memorantur; ſed quid ad hæc regeri poſſit, ex iis, quæ ſuperiori theſi diximus non eſt obſcurum. Objiciunt præter hæc alii (1.) incongruum eſſe & à divinâ juſtitiâ alienum, eos quos ſemel æternæ beatitudinis fecerit participes in hanc miſeriarum vallem reducere. Sed Reſp. poteſt: hoc non videri injuſtum, ſed beneficii potius ingentis loco ducendum, quippe quod ap. illos homines ingens vitæ alterius deſiderium excitaverit. Neq; amiſſam ab illis felicitatem ſempiternam ſine ſpe recuperandi, ſed ad tempus ſaltim ſepoſitam, eâque in re pro abſolutiſſimo ſuo imperio DEUM nihil in hasce animas ſtatuiſſe æquo gravius. Regeritur (2.) comprehenſorem non poſſe eſſe viatorem, nec dari ut ex inferno, ita ex cœlo reditum, innuente id etiam Abrahamo Luc XVI, 26. Verùm & hic nodus ſolvitur diſtinctione ſæpiùs allata inter id quod fit ordinariè & extra aut præter conſuetum ordinem liberrimâ DEI diſpoſitione. Quod ad dictum allegatum Luc. XVI. attinet *χάσμα* illud *μέγα* non cœlum inter terramq;, ſed infernum inter & cœlum *ςηρίχθῆναι* indeque iter in cœlum & via verſa impoſſibile dicitur; ut taceamus ſcopum finemque hujusmodi ex cœlo reditus eſſe diverſiſſimum, & prætereà Theologiam parabolicam non eſſe argumentivam, ſi tamen parabola ſolum eſt quæ ibi de Lazaro & Epulone traditur.

§. 60. Reſtat præter ea, quæ adducta ſunt, aliud & difficilius, ſed intactum Comarino: cum enim certum ſit animas horum

defun-

defunctorum non fuiſſe à peccati labe immunes, (alioqui neceſſum eſſet, eas aut ſolo corporum contactu rurſum pollutas, aut homines iſtos per reliquum vitæ, quod exegerunt, tempus impeccabiles atque adeò & immortales fuiſſe) quomodo illæ cœlum beatorum, civitatem DEI ſanctam ingredi, aut in eadem commorari potuerint, cum, teſte Joh. in Apoc. XXI, 27. illuc non intraturum ſit profanum aut impurum. Eſt hic nodus cui ſolvendo non facile par fuerit quisquam. Interim faciet huc fortè, quod ſuppeditat *B. Dn. D. Dannhavverus* Pauli exemplum, qui & ipſe, raptus licet in tertium cœlum, peccato poſtea non caruit quod ipſe teſtatur, Rom. VII. Imò ſi poſſibile fuit Moſen, in corpore adhuc mortali, peccaminoſum & ipſum, DEI præſentia frui intimâ & ςόμα πρὸς ςόμα cum eo colloqui, forte non impoſſibile etiam duxerit aliquis animas hasce Sanctas in conſpectum DEI admiſſas fuiſſe ſaltim ad tempus.

§. 61. Fortaſſe autem duæ hæ ſententiæ componi & ſine arbitris conciliari poſſunt hoc modo, ut diſtingamus inter locum & ſtatum animarum talium, concedamusque animas hasce in cœlo quidem fuiſſe non tamen eodem, quo animæ cæteræ beatæ ſtatu. Ita in cœlo fuiſſe Paulum ſupra adducto loco (2. ad Cor. XII.) imò ipſum quoque diabolum, diverſo licet & fine & modo (Luc. X., 18.) ex ſacris conſtat. Sed nos eò non progrediemur, ut controverſiam tantoperè vexatam certò definire atque dirimere audeamus. Liceat nobis hîc ἐπέχειν cum *B. Dn. D. Dannhavvero Hodoſoph. phænom. XII. p.* 1432. Quod enim ſummus Magiſter neſcire nos voluit, illud neſcire velle erudita eſt ignorantia. Sufficiat nobis oſtendiſſe nullum omninò in hâc re, quamcunque deniq; ſententiam ſequamur, Pontificiorum vaniſſimis de purgatorio commentis præſidium eſſe; firmoque etiamnum ſtare talo quod ait *Auguſtinus Serm. de tempore CCXXXII*: *Nemo ſe decipiat fratres Duo enim loca ſunt, & tertius non eſt ullus*: (ſcil. ordinariè) *qui cum Chriſto regnare non meruerit,* (h.e. obtinuerit) *cum Diabolo absq; dubitatione ulla peribit.* Atq; hæc ſunt, quæ de materia propoſitâ diſſerere in animo fuit, ſi quæ hîc παροράματα obrepſerint, eorum ab æquo Lectore veniam facilè, ſpero, materiæ impetrabit gravitas & difficultas.

SOLI DEO GLORIA.